

Nr 16.

Ankom till riksdagens kansli den 6 mars 1945 kl. 5 em.

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner om lättnader i de ideella ungdomsorganisationernas beskattning.

(2:a avd.)

I två likalydande, till bevillningsutskottet hänvisade motioner, nr 260 i första kammaren av herr *Lindblom* m. fl. och nr 273 i andra kammaren av herr *Fröderberg* m. fl., har hemställts, »att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att förslag till lättnader i de ideella ungdomsorganisationernas beskattning måtte föreläggas riksdagen, om möjligt redan år 1946, samt att förslaget måtte innebära, att de ideella organisationer, varom här är fråga och därvid främst idrottsrörelsen, i första hand helt befrias från skattskyldighet till stat och kommun och att, om så ej skulle befinnas möjligt, gällande bestämmelser om taxering av inkomst av rörelse ges en sådan utformning, att nämnda föreningsars samtliga utgifter inom ramen för deras ändamål få räknas som avdragsgilla vid taxeringen».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det i motionerna framställda yrkandet, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionen nr 260 i första kammaren.

Enligt 53 § 1 mom. e) kommunalskattelagen, sådant detta lagrum lyder efter år 1942 beslutad ändring av detsamma, äro stiftelser, som hava till huvudsakligt ändamål att, utan begränsning till viss familj, vissa familjer eller bestämda personer, främja vård och uppfostran av barn eller lämna understöd för beredande av undervisning eller utbildning eller utöva hjälpverksamhet bland behövande eller främja vetenskaplig forskning, ävensom sådana föreningar, vilka, utan att i sin verksamhet tillgodose medlemmarnas ekonomiska intressen, huvudsakligen verka för ändamål av nu angivna art, skattskyldiga för inkomst av fastighet och av rörelse men befriade från skattskyldighet för annan inkomst.

I 7 § f) förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt enligt detta författningsrums lydelse efter år 1942 beslutad ändring finnes en föreskrift av motsvarande innehåll som i 53 § 1 mom. e) kommunalskattelagen, dock att befrielsen från skattskyldighet här gäller sådan inkomst, som ej härflutit av rörelse.

Enligt 12 § 1 mom. b) förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt föreligger skattskyldighet för förmögenhet för, bland andra, föreningar och samfund, vilkas medlemmar icke på grund av medlemskapet äga del i föreningens eller samfundets förmögenhet, ävensom stiftelser, samtliga dock endast såvitt de äro skyldiga erlägga skatt för inkomst.

Ovannämnda bestämmelser angående befrielse från skattskyldighet tillkommo i samband med år 1942 genomförd omreglering av skattefriheten för stiftelser och ideella föreningar m. fl. juridiska personer. Dessa författningsändringar inneburo i jämförelse med förut gällande bestämmelser i huvudsak en tydligare avfattning och en klarare gränsdragning mellan skattefria och skattskyldiga rättssubjekt. Beträffande ideella föreningar inneburo 1942 års författningsändringar, att i författningstexten intogs en uttrycklig bestämmelse om att ideella föreningar borde, i den mån de främjade samma ändamål som de från skattskyldighet frikallade stiftelserna, erhålla skattefrihet i likhet med dessa. Eftersom begreppet ideell förening icke förekommer i lagstiftningen — med undantag dock för 1929 års lag om tillsyn över stiftelser, i vilken lag talas om stiftelse anförtrodd åt ideell förening eller annat samfund — har benämningen ideell förening icke ansetts böra användas i författningstexten. I stället har såsom förutsättning för att en förening med sådant ändamål, som ovan nämnts, skall komma i åtnjutande av skattefrihet föreskrivits, att föreningen icke i sin verksamhet på något sätt tillgodoser medlemmarnas ekonomiska intressen.

Vad särskilt angår idrottsorganisationernas beskattning enligt nuvarande bestämmelser kan rörande praxis i detta hänseende av regeringsrättens årsbok inhämtas följande. En idrottsförening blev beskattad för inkomst från en föreningen tillhörig dansbana men erhöll ej avdrag för underskott å fotbollsspel och allmän idrott (1931 not. Fi 936). En sim- och idrottsklubb blev taxerad för inkomst av bad- och tennisrörelse vid en av klubben arrenderad badinrättning utan avdrag för förlust, som uppkommit å klubbens idrottsliga verksamhet (1932 not. Fi 10). Inkomst av inträdesavgifter vid av idrottsförening anordnade tävlingar ansågs utgöra skattepliktig inkomst för föreningen (1935 ref. 8). Svenska simförbundet erhöll avdrag från inkomst av märken, medaljer, regler m. m. med allenast hälften av utgifterna för tävlingar och instruktörer jämte därå belöpande kansli- och styrelsekostnader (1944 not. Fi 124).

I motioner vid 1936 års riksdag hemställdes, att riksdagen måtte besluta sådan ändring av punkt 1 i anvisningarna till 19 § kommunalskattelagen, att avgifter, som influtit till idrottsförening vid tävling eller uppvisning i icke professionell idrott, bleve undantagna från beskattning. Motionärerna framhöllo såsom motivering härför idrottens stora allmänna och sociala betydelse samt påpekade, att hel skattebefrielse för idrottsföreningar även kunde ifrågasättas.

Samma års bevillningsutskott, som i sitt i anledning av motionerna av-
givna betänkande nr 35 avstyrkte desamma, yttrade bland annat följande:

»I likhet med motionärerna anser utskottet den icke professionella idrotten äga stor betydelse samt vara förtjänt av stöd för sin verksamhet från det allmännas sida. Utskottet ifrågasätter emellertid lämpligheten av att detta stöd heredes genom befrielse från skatt för ifrågavarande avgifter. En dylik skattelindring skulle nämligen huvudsakligen komma de större, i ekonomiskt hänseende bäst ställda föreningarna till godo, medan däremot de mindre föreningarna, vilka i regel torde vara i största behov av understöd för sin verksamhet, skulle erhålla relativt ringa nytta av en lindring i sin beskattning. Vad härefter angår förslaget ur principiell synpunkt finner utskottet det vara betänkligt att förorda ändring i ifrågavarande bestämmelser i punkt 1 av anvisningarna till 19 § kommunalskattelagen beträffande ett visst rätts- subjekts särskilda slag av inkomst. En sådan ändring kunde lätt föranleda krav på skattebefrielse för viss inkomst från andra institutioner med samhällsgagneligt syfte, vilka i beskattningshänseende för närvarande äro likställda med idrottsföreningarna och vilka liksom dessa använda inkomsten för sin verksamhet. Vid nu angivna förhållanden och då ifrågavarande spörsmål bör bli föremål för närmare överbäggande efter en mera ingående undersökning än den utskottet kunnat verkställa, anser sig utskottet icke kunna biträda motionärernas hemställan.»

Utskottet tillade, att det torde kunna förväntas, att de år 1936 för utredning rörande den kommunala beskattningen jämte därmed sammanhängande frågor tillsatta sakkunniga komme att ägna uppmärksamhet åt detta spörsmål.

I enlighet med utskottets hemställan avslogos motionerna av riksdagen.

De år 1942 beslutade författningsändringarna torde ej kunna anses ha inneburit någon ändring i jämförelse med förut gällande bestämmelser i fråga om idrottsorganisationernas beskattning. I propositionen nr 134 till samma års riksdag, vilken proposition låg till grund för nämnda författningsändringar, anförde departementschefen i berörda hänseende följande:

»Idrottsrörelsen synes lämpligen böra erhålla det allmännas stöd i annan form än genom en förmån, som skulle komma de olika sammanslutningarna till godo i allt större omfattning, ju bättre ekonomi de redan hade. Att låta den heterogena gruppen av institutioner och föreningar med syfte att utbilda ungdomen i fysiskt och moraliskt avseende erhålla skattefrihet eller att här göra ett urval för sådant ändamål finner jag knappast lämpligt eller ens möjligt.»

I de nu föreliggande motionerna lämnas till en början vissa ur ungdomsvårdskommitténs år 1944 avgivna betänkande (SOU 1944: 31) hämtade uppgifter angående antal lokalavdelningar och medlemsantal i olika slag av ungdomsorganisationer. Av dessa uppgifter framgår, att de med avseende å antalet lokalavdelningar och medlemmar största av dessa organisationer äro scout- och idrottsorganisationerna. Därefter komma kyrkliga och frikyrkliga

organisationer samt de politiska organisationerna. Bland övriga organisationer märkas nykterhetsrörelsens organisationer.

I motionerna framhålles vidare, att det bland de för ideell verksamhet intresserade rådde en tämligen enhällig mening att frågan om den direkta beskattningen av ungdomsorganisationerna icke vore ordnad på ett tillfredsställande sätt. De vore visserligen befriade från skattskyldighet för medlemsavgifter men ansåges i övrigt skattskyldiga till stat och kommun för all inkomst. De finge således skatta för bland annat ränteinkomst och inkomst av rörelse. Till inkomst av rörelse räknades inkomst av uppvisningar, tävlingar och fester, till vilka allmänheten hade tillträde mot avgift, samt märkesförsäljning och lotterier. Utgivandet av publikationer och böcker ansåges även som en rörelse, såvida icke verksamheten vore av rent intern art. Organisationerna vore skattskyldiga för förmögenhet enligt förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt men behövde ej erlægga särskild skatt å förmögenhet. Sedan år 1941 hade taxeringsmyndigheterna, särskilt i Stockholm, börjat åsätta idrottsföreningarna taxering för inkomst av rörelse efter strängare grunder än tidigare tillämpats, i det att avdrag icke eller åtminstone endast delvis medgivits för kostnader av mera allmän natur, vilka ej direkt belöpte på inkomstgivande tävlingsarrangemang. Hit hade då räknats diverse allmänna administrationskostnader samt utgifter för hållande av instruktörer och åtgärder för upparbetandet av föreningsmedlemmarnas fysiska kondition och för deras allmänna träning. En annan väg att skärpa beskattningen hade varit att bryta ut och beskatta de inkomstgivande grenarna av en förenings verksamhet, såsom fotboll och handboll eller bandy, men vägra avdrag för utgifterna inom andra grenar av verksamheten, som givit förlust. Resultatet härav bleve i regel, att en så behandlad förening finge skattemässig inkomst av rörelse, ehuru dess bokförda netto kunde visa förlust. Dessa tendenser inom taxeringsväsendet hade funnit ett visst stöd i det av regeringsrätten avgjorda målet rörande Svenska simförbundets taxering. Idrottens representanter ansåge, att idrotten själv borde få behålla och förvalta de vinstmedel obeskurna, som uppkomme genom medlemmarnas osjälviska arbete. Idrottsföreningarna borde således hänföras under 7 § e) förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt och motsvarande författningsrum i kommunalskattelagen eller således jämsättas med undervisningsanstalter. I andra hand och såsom en temporär nödfallsutväg förordades en sådan uppmjukning av reglerna för beräkning av inkomst av »idrottsrörelse», att därvid en förenings samtliga utgifter inom ramen av dess ändamål finge räknas som avdragsgilla vid taxeringen. Det framhålles emellertid, att en sådan lösning, ehuruval den skulle medföra en avsevärd förbättring i det nuvarande ohållbara tillståndet på skattefronten, likväl fortfarande kunde giva anledning till olika uppfattningar vid taxeringen. Vad beträffade övriga ungdomsorganisationer, som ej direkt sysslade med gymnastik och idrott, torde det anförda i tillämpliga delar gälla även dem och deras verksamhet.

I ifrågavarande motioner yrkas i första hand, att de ideella ungdomsorganisationerna — och därvid i främsta rummet idrottsrörelsens organisationer — helt befrias från skattskyldighet till stat och kommun. Om detta skulle befinnas ej vara möjligt, yrkas sådan ändring i gällande bestämmelser angående beräkning av inkomst av rörelse, att nämnda organisationers samtliga utgifter inom ramen för deras ändamål få räknas som avdragsgilla vid taxeringen. *Utskottet.*

Såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen, har frågan om idrottsorganisationernas behandling i beskattningshänseende tidigare varit föremål för Kungl. Maj:ts och riksdagens uppmärksamhet. Ett vid 1936 års riksdag motionsvis framställt yrkande, att avgifter, som influtit till idrottsförening vid tävling eller uppvisning i icke professionell idrott, skulle undantagas från beskattning, avslogs av riksdagen på hemställan av samma års bevillningsutskott. Utskottet ansåg visserligen den icke professionella idrotten vara förtjänt av stöd för sin verksamhet från det allmännas sida men ifrågasatte lämpligheten av att detta stöd lämnades genom befrielse från skattskyldighet för nämnda avgifter. En dylik skattelindring skulle nämligen — framhöll utskottet — huvudsakligen komma de större och i ekonomiskt hänseende bäst ställda föreningarna till godo, medan däremot de mindre föreningarna, vilka i regel torde vara i största behov av understöd för sin verksamhet, skulle erhålla relativt ringa nytta av en sådan lindring i sin beskattning. Utskottet fann det även ur principiell synpunkt betänkligt att förorda bestämmelser om skattefrihet för vissa rättssubjekts särskilda slag av inkomst.

Frågan huruvida idrottsorganisationerna böra vara underkastade skattskyldighet överhuvud taget berördes, såsom ovan nämnts, i samband med de år 1942 vidtagna författningsändringarna rörande juridiska personers skattskyldighet. I propositionen nr 134 till samma års riksdag yttrade sålunda departementschefen, att idrottsrörelsen lämpligen syntes böra erhålla det allmännas stöd i annan form än genom en förmån, som skulle komma de olika sammanslutningarna till godo i allt större omfattning, ju bättre ekonomi de redan hade. Att låta den heterogena gruppen av institutioner och föreningar med syfte att utbildade ungdomen i fysiskt och moraliskt avseende erhålla skattefrihet eller att här göra ett urval för sådant ändamål fann departementschefen knappast lämpligt eller ens möjligt.

Beträffande det i de nu ifrågavarande motionerna i första hand framställda yrkandet eller att de ideella ungdomsorganisationerna, i främsta rummet idrottsrörelsens organisationer, skola helt befrias från skattskyldighet till stat och kommun får utskottet erinra om att tidigare års bevillningsutskott vid upprepade tillfällen framhållit angelägenheten av att främjandet av behjärtansvärda eller eljest allmännyttiga ändamål icke bör ske i form av lättnader vid beskattningen eller skattefrihet utan att, i den mån stöd från statens sida för något ändamål befinnes påkallat, detta stöd skall läm-

nas i form av anslag till det avsedda ändamålet. Denna ståndpunkt har godkänts av riksdagen. Såsom framgår av det ovan återgivna uttalandet av departementschefen i propositionen nr 134 till 1942 års riksdag har även denne ansett stöd åt idrottsrörelsen i form av skattebefrielse ej böra ifrågakomma. Utskottet är för sin del av samma uppfattning och kan således icke förorda införande av bestämmelser om skattefrihet för idrottsorganisationerna. Det må emellertid framhållas, att, även om skattefrihet skulle anses böra medgivas dessa organisationer, skattefriheten för dem knappast skulle komma att bli av något större värde. Idrottsorganisationerna torde nämligen under alla förhållanden icke kunna tillerkännas en förmånligare ställning i beskattningshänseende än de i 53 § 1 mom. e) kommunalskattelagen och 7 § f) förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt omförmälda stiftelserna, vilka vid den kommunala beskattningen åtnjuta skattefrihet för annan inkomst än av fastighet och av rörelse samt vid den statliga beskattningen för annan inkomst än av rörelse. Skattefriheten skulle sålunda komma att avse deras inkomst av kapital och av tillfällig förvärvsverksamhet, medan däremot organisationernas inkomst av ekonomisk verksamhet i övrigt — vartill hänföras deras inkomster av tävlingar, försålda idrottsmärken o. dyl. — skulle, i den mån denna verksamhet är att hänföra till rörelse, tagas till beskattning.

Det i motionerna i andra hand framställda yrkandet om införande av ändrade bestämmelser i fråga om beräkning av inkomst av rörelse med avseende å ovannämnda organisationers taxering finner utskottet däremot förtjäna att tagas under närmare övervägande. Stor oklarhet synes nämligen råda om på vad sätt idrottsorganisationernas skattepliktiga inkomster av ekonomisk verksamhet — framför allt de ovan omförmälda inkomsterna av tävlingar, försålda idrottsmärken o. dyl. — skola beräknas. Dessa inkomster intaga så till vida en särställning i jämförelse med skattepliktiga inkomster i allmänhet, att de uppkomma genom utövande av ideell verksamhet. Detta förhållande medför svårigheter, då det gäller att beräkna de avdragsgilla utgifternas storlek. Om exempelvis en idrottsförening haft inkomster av tävlingar eller genom försäljning av idrottsmärken, är det givetvis — i avsaknad av klarläggande bestämmelser — en svårbedömlig fråga, i vilken utsträckning föreningens utgifter för dessa tävlingar och för instruktörer kunna anses avdragsgilla vid taxeringen. Enligt vad utskottet inhämtat bruka taxeringsmyndigheterna i dylika fall verkställa en rent skönsmässig bedömning. En idrottsorganisationens kostnader uppdelas sålunda i en del, som anses hänförlig till avdragsgilla utgifter, och en annan del, som betraktas såsom avseende utgifter till främjande av organisationens ideella ändamål. Utgifter av sist angivet slag äro icke avdragsgilla vid taxeringen. Uppenbart är, att en sådan skälighetsbedömning ger utrymme för vitt skilda uppfattningar i fråga om de avdragsgilla utgifternas storlek och att denna bedömning icke kan hos olika taxeringsmyndigheter ske efter enhetliga grunder. Helt oreglerad är även

frågan huruvida, därest underskott uppstår å idrottsorganisationernas ekonomiska verksamhet, avdrag härför kan medgivas från andra inkomster. Såvitt utskottet kunnat finna, är det i praxis brukligt, att avdrag för underskottet icke medgives. Underskottet anses alltså hänförligt till utgifter för främjande av organisationens ideella ändamål. Den oklarhet, som sålunda råder på ifrågavarande område, bör enligt utskottets mening snarast undanröjas. Utskottet finner fördenskull en utredning för klarläggande av i vilken omfattning en idrottsorganisations utgifter kunna anses avdragsgilla vid inkomstberäkningen ävensom för utformandet av mera preciserade bestämmelser till ledning vid bedömandet av hithörande frågor vara påkallad.

Enligt vad utskottet inhämtat ha emellertid till 1944 års skattesakkunniga för utredning överlämnats vissa frågor rörande juridiska personers beskattning, däribland spørsmålet om idrottsorganisationernas behandling i beskattningshänseende. De sakkunniga ha för utskottet tillkännagivit, att de vid förberedande överläggningar angående sistnämnda spørsmål övervägt följande riktlinjer för sitt arbete. Såsom skattepliktiga inkomster för idrottsorganisationerna böra upptagas deras samtliga inkomster utom medlemsavgifter och gåvor. Erhållna statsbidrag ha ansetts böra avräknas direkt å de särskilda utgifterna. Avdrag medgives för organisationernas samtliga utgifter, som vare sig direkt eller indirekt äga betydelse för deras förvärvsverksamhet. Däremot medgives icke avdrag för dels skatter, dels gåvor eller andra utgifter, som icke föranleda skattskyldighet hos mottagaren, dels ock så stor del av administrationskostnaderna, som kan anses belöpa å de icke skattepliktiga intäkterna eller de icke avdragsgilla utgifterna.

I sakens nuvarande läge är det givetvis icke möjligt för utskottet att uttala någon bestämd uppfattning rörande lämpligheten ur olika synpunkter av dessa grunder för idrottsorganisationernas beskattning, vilka ju även äro rent preliminära. Såsom framgår av vad ovan nämnts anser emellertid utskottet ofrånkomligt att för vinnande av en rättvis och enhetlig behandling på ifrågavarande beskattningsområde en i möjligaste mån klar gränslinje drages mellan avdragsgilla och icke avdragsgilla utgifter. Huruvida denna gränslinje kan läggas på sätt ovan skisserats, torde de sakkunnigas fortsatta utredningsarbete komma att utvisa.

Beträffande övriga ungdomsorganisationer har i motionerna allenast uttalats, att vad som anförts i fråga om idrottsorganisationerna i tillämpliga delar torde gälla även övriga ungdomsorganisationer. Utskottet anser sig icke böra i detta sammanhang ingå på ett bedömande av dessa organisationers ställning i beskattningshänseende. Vad angår kyrkliga och frikyrkliga ungdomsorganisationer vill emellertid utskottet framhålla, att enligt vad utskottet inhämtat frågan om den skatterättsliga behandlingen av åtminstone vissa slag av sådana organisationer torde komma att tagas under övervägande av den enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 oktober 1943 tillsatta dissenterlagskommittén.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att de likalydande motionerna I: 260 av herr Lindblom m. fl. och II: 273 av herr Fröderberg m. fl. om lättnader i de ideella ungdomsorganisationernas beskattning icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 6 mars 1945.

På bevillningsutskottets vägnar:

A. J. BÄRG.

Närvarande:

från första kammaren: herrar *Johan Bärq, Elon Andersson, Wahlmark, friherre De Geer, Ekman, Frans Ericson, Velande, Robert Berg, Franzon* och *Wehtje*; samt

från andra kammaren: herrar *Lövgren, Hagberg* i Malmö, *Björklund, Hammarlund, Olsson* i Gävle, *Orgård, Falk, Jonsson* i Skedsbygd och *Fröderberg*.
